

# ECHOES OF RADIANCE ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ

проект на Марта Джурина  
с участието на Соня Йончева

куратор: Борис Костадинов

## АВТОРИТЕ

Проектът за Български павилион на 60-то Венецианско биенале озаглавен *ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ* представя произведенията на **Марта Джурина** - една от най-оригиналните и международно награждавани съвременни български художнички в колаборация със **Соня Йончева** - звездата на Metropolitan Opera, Ню Йорк, Teatro alla Scala, Милано, Wiener Staatsoper, Виена, Deutschen Oper, Берлин и световно призната за един от най-талантливите сопрано гласове на своята генерация.

*ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ* е куриран от **Борис Костадинов** – куратор с дългогодишен международен и организационен опит и настоящ директор на Scope BLN в Берлин. Проектът се реализира с подкрепата на **Berlinische Galerie** – Държавен Музей за Модерно Изкуство на Берлин, предоставяйки малка серия от произведения на Марта Джурина - част от постоянната колекция на музея.

Три са основните мотиви за създаването на този артистичен екип:

- Възможностите на артистите и куратора за изграждането на значими проекти в областта на съвременното изкуство, представянията им на престижни световни сцени и опитът им в институционалната работа – както в национален, така и в широк международен контекст.
- Проектът за Българския павилион е базиран на концепция, която надхвърляйки рамките на локалното или тясно специфичното, говори на универсалния език на съвременната арт общност.
- Хармоничната симбиоза между мащабната визуална и пространствена инсталация на Марта Джурина и вокалното участие на Соня Йончева – като условие за създаването на монументален, хомогенен и значим национален павилион.

## КОНЦЕПЦИЯТА

Ако „чужденците са навсякъде“ (каквато е темата на това биенале), то *ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ* изхожда от хипотезата, че всички ние сме чужденци - независимо дали става въпрос за волното или неволното ни участие в един или друг социален, културен, икономически, технологичен, политически или миграционен контекст. Всъщност, дори и никога да не сме прекрачвали прага на дома си, технологичната ни съвременност ни прави да бъдем чужденци във всяка една секунда, изпращайки ни във виртуални „чужди територии“ и вкарвайки ни в контакт с чужд интелект с изкуствен характер.

Как съвременният човек, ултимативно припознат като „чужденец“, в тази концептуална рамка, би могъл да се ориентира в непознатото, другото, непонятното? Един от най-присъщите импулси, заложен в инстинктивната ни природа е този да търсим светлината - за да прогледнем, да се ориентираме, да намерим пътя, да разберем света, да опознаем другите и себе си.

Затова *ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ* е базиран до голяма степен на комплексната тема за светлината, която в същото време е най-определящата тема и главно изразно средство в творчеството на Марта Джурина. Основен метод в нейната работа е взаимодействието на артистичния акт със светлината. Чрез своята задълбочена художествено-изследователска работа в тъмната фотографска стая, тя проучва, експериментира с научни и технически факти, провокира и манипулира поведението на различни светлинни източници.

Лазери, биолуминисцентни организми, мобилни източници на светлина и движението на собственото тяло на артиста, са основните инструменти на работа. В този сложен процес на взаимодействие, светлината е „съавтор“ и движещ механизъм за създаването на огромни фотографии, скулптурни обекти, пространствени и перформативни инсталации.

Експлозията на цветовете и хореографията на формите създават спектакъла, повдигащ тежката завеса пред въпроси като: „Как сетивните усещания могат да са резултат на научен експеримент?“, „Как индивидуалното възприятие и оценката ни се съотнасят с визуалната информация, която получаваме в реалния, медийния или дигиталния свят?“, „Как светлината може да бъде средство за откритие, но и средство за манипулация?“

Точно в тази си точка на развитие *ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ* е инспириран от статията „Какво е съвременното?“<sup>1</sup> на Джорджо Агамбен - знаменития професор по философия в Университета на Венеция.

В този забележителен текст той пише, че осъзнатият съвременник е този, „който решително държи погледа си върху собственото си време, така че да долови не неговата светлина, а по-скоро неговата тъмнина“.

Силно насочените светлини към един обект, явление или процес в нашето пост-капиталистическо общество, не само че не дават гаранция за разбирането на истинската същност на нещата, но често са средство за умела заблуда и внимателно обмислена масова манипулация.

Затова в *ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ*, концепцията за „Пътеводната светлина“, минава през процеса на изучаването на тъмнината и нейните нюанси, които биват припознати като средство за ориентация, източник на познание, себенамиране и формулиране на това, което наричаме „съвременност“.

Но как изобщо бихме се ориентирали в чуждото, ако визуалните маркери липсват? Ако светлината и тъмнината се окажат нерелевантни?

Тук идва второто ниво на *ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ*, който включва вокалната инсталация с гласа на Соня Йончева, където слуховото възприятие се превръща в решаващ инструмент за навигация.

Ако перифразираме друга част от статията на Агамбен, истинското познание за съвременността ни е осъзнаването на невидимото, на това, което идва като информация от бъдещето, от Космоса...

В едно непознато пространство можем да се ориентираме само чрез резонанса на гласа. Вибрациите на звука са единственият познат досега метод за „виждането“ на невидимите за окото обекти във вселената.

Гласът на Соня Йончева в *ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ*, се превръща в мощен водач, предлагащ различни маршрути, гледни точки и пространствено възприемане на архитектурните дадености на интериора и екстериора.

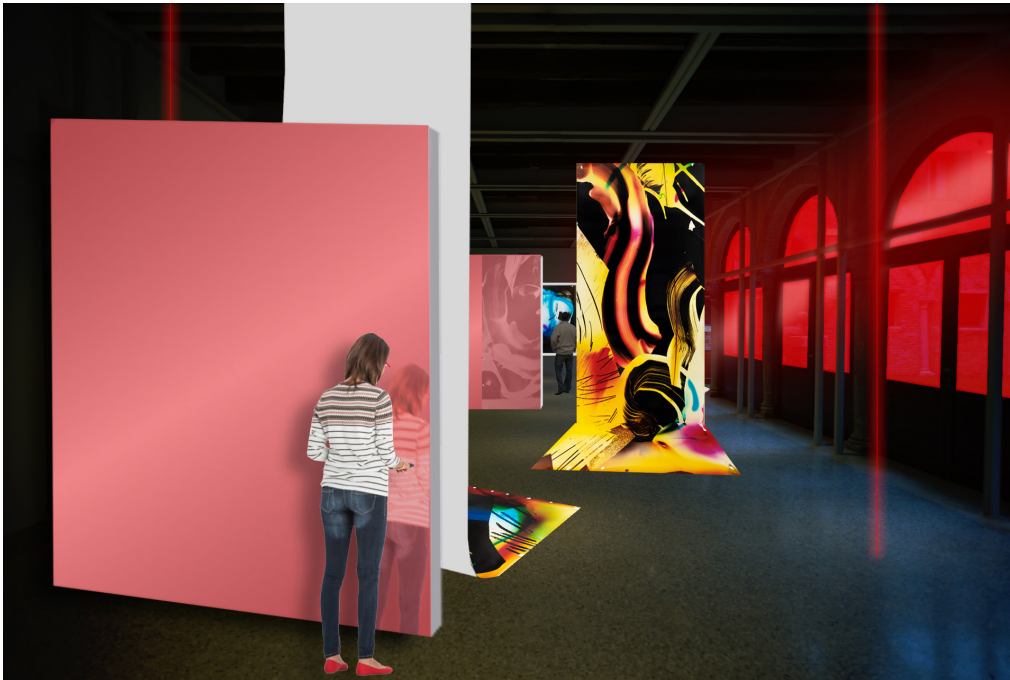
Наред с идейната база на *ЕХО ОТ ОЗАРЕНИЕ*, проектът органично се свързва и с голямата културна традиция на Венеция, правейки недиректни референции към проблема за светлината във Венецианската живописна школа и великите музикални традиции на това място, като в същото време вплита теориите на един от най-блестящите умове на съвременното ни, какъвто е венецианецът Джорджо Агамбен.

---

<sup>1</sup> Agamben, G. What is the Contemporary? In What is an Apparatus? And Other Essays; Stanford University Press, 2009

## ПРОИЗВЕДЕНИЯТА И ПРОСТРАНСТВОТО

Проектът е специално създаден за изложбената зала и вътрешния двор пред *Sala Tiziano* в *Centro Culturale Don Orione Artigianelli* и е пряко инспириран от техните архитектурни, визуални и звукови възможности.



### Обектите

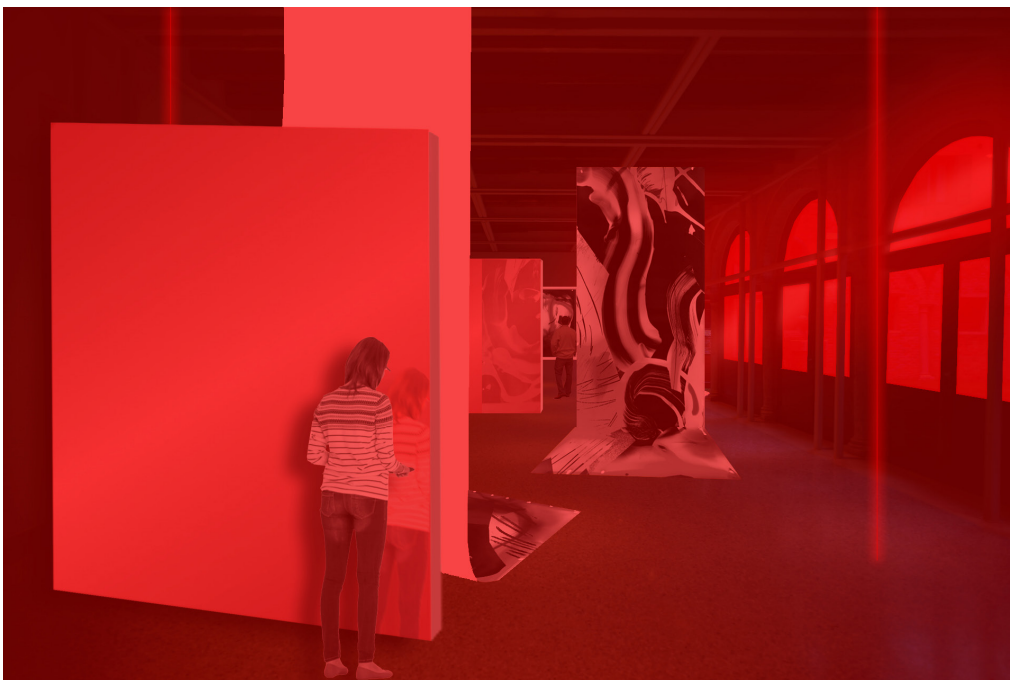
В залата е разположена мащабната инсталация на Марта Джурина, състояща се от голямо-форматни фотографски и скулптурни обекти и специално създадена светлинна инсталация.

На централната къса стена на залата е поставено произведението *Без заглавие*, 2021 с размери 2,40 x 1,80 м. показано в *Berlinische Galerie – Държавен Музей за Модерно Изкуство на Берлин*.

Свободно в пространството са окачени три фото-скулптури, които с впечатляващите си обеми и интензивност на цветовете, оформят цялостната визуална рамка на изложбата. Тези три произведения са най-големите от всички изложени и ще бъдат специално създадени за *EXO OT OZARENIE*.

В залата присъстват и два скулптурни модула,

изработени от червено огледало с размери 2,70 x 2,50 x 0,25 м. Единият модул оформя „тайна галерия“, инкорпорирана в цялостното пространство, където е инсталирана серията *От: Мен / За: Мен*, 2016 – собственост на *Berlinische Galerie – Държавен Музей за Модерно Изкуство на Берлин*. Базирана на мистерията на фотографския процес, тази серия задава въпроси като: „Кой решава в какво да вярваме и защо?“, „Къде е границата между воайорство и изкуство?“ Втората огледална скулптура се явява като контрапункт и визуално-смыслов „партньор“ на цялата обектност и на светлинната инсталация. Освен това тя приютава и част от звуковата инсталация с гласа на Соня Йончева, която още по-пълно се разгръща във вътрешния двор на *Centro Culturale Don Orione Artigianelli*.





## Светлината

Важен елемент от *EXO OT OZAPENIE* е специално създадената светлинна инсталация, състояща се от осветителни тела излъчващи неутрална (дневна) светлина и такива които излъчват червена светлина, както и от минималистични LED колони и цветно фолио за прозорците.

Оригиналният вид на инсталацията предвижда осветяване на обектите със светлинни спотове с дневна светлина, като в този случай произведенията биват възприемани с техните реални цветове.

В осветлението обаче присъстват и червени светлинни спотове. Чрез използването на система от релета и таймери, на определени времеви интервали, дневната светлина започва постепенно, почти незабележимо, да угасва и също така деликатно започва да се появява червената светлина, която в един момент превзема и осветява цялото пространство. Тогава всички произведения (както и посетителите и изобщо всички предмети в залата), придобиват съвсем различен вид. Идеята за червената светлина органично произхожда от практиката на Марта Джурина, която се осъществява в тъмната фотолаборатория с червена светлина.

Тази идея, обаче има и друго значение, което е базирано на феномена носещ името на чешкия анатом Ян Евангелиста Пуркине. При този визуален ефект, червената светлина напълно блокира всички други цветове и така всички предмети и изображения стават червено-черни.

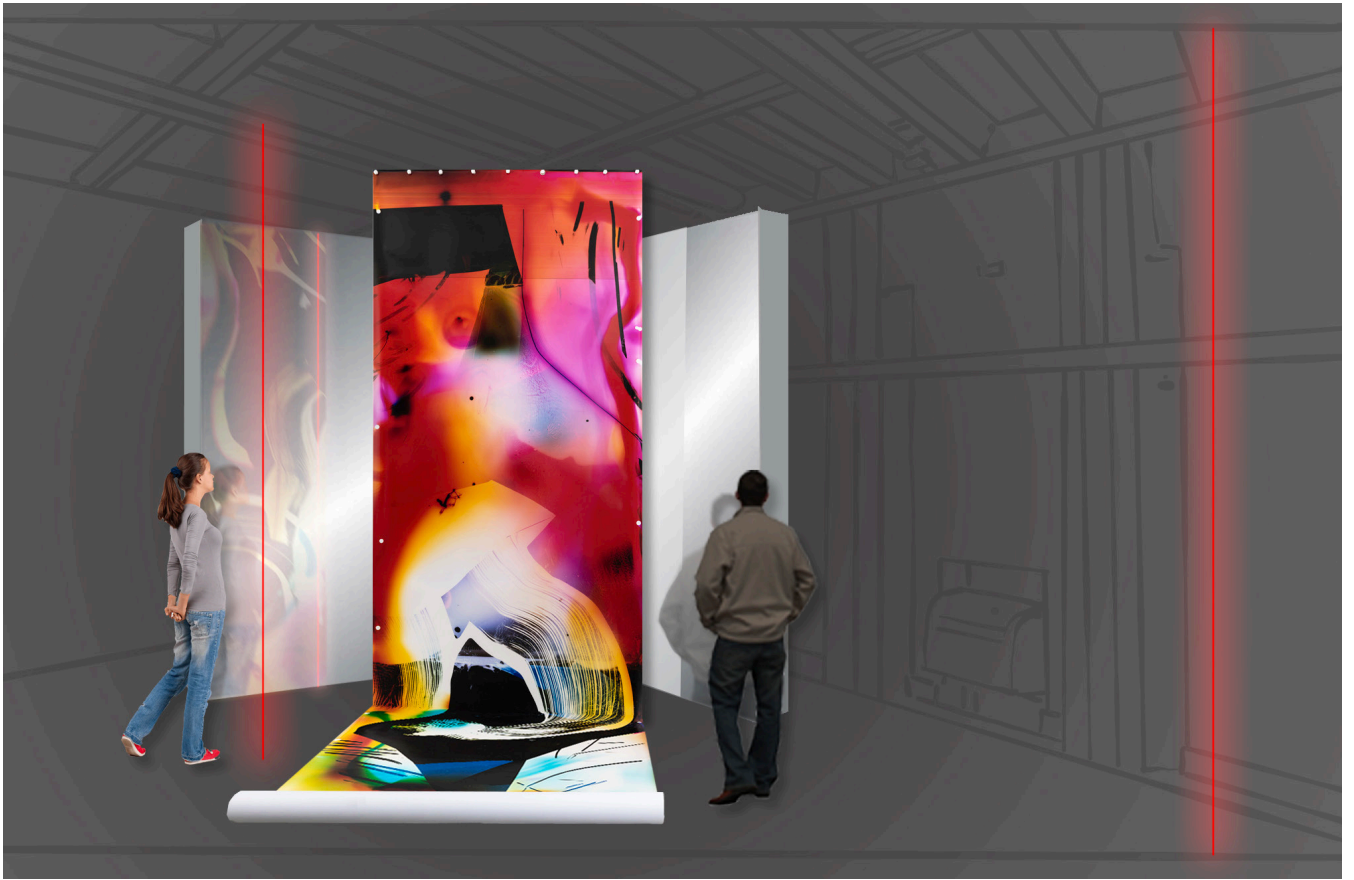
Само чрез използването на тази специфична червена светлина, цветовете изчезват и човешкото око вижда единствено нюансите на червеното и черното.

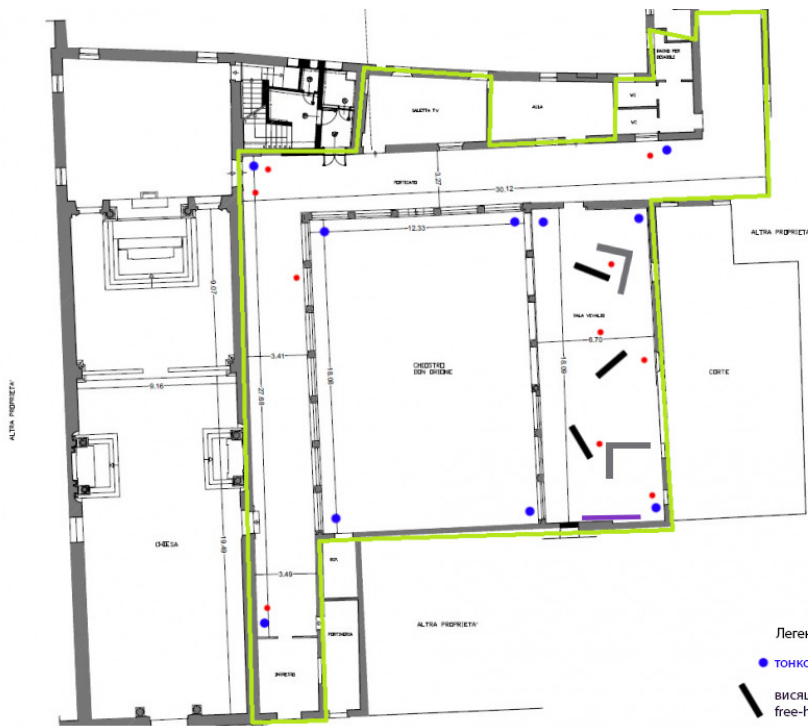
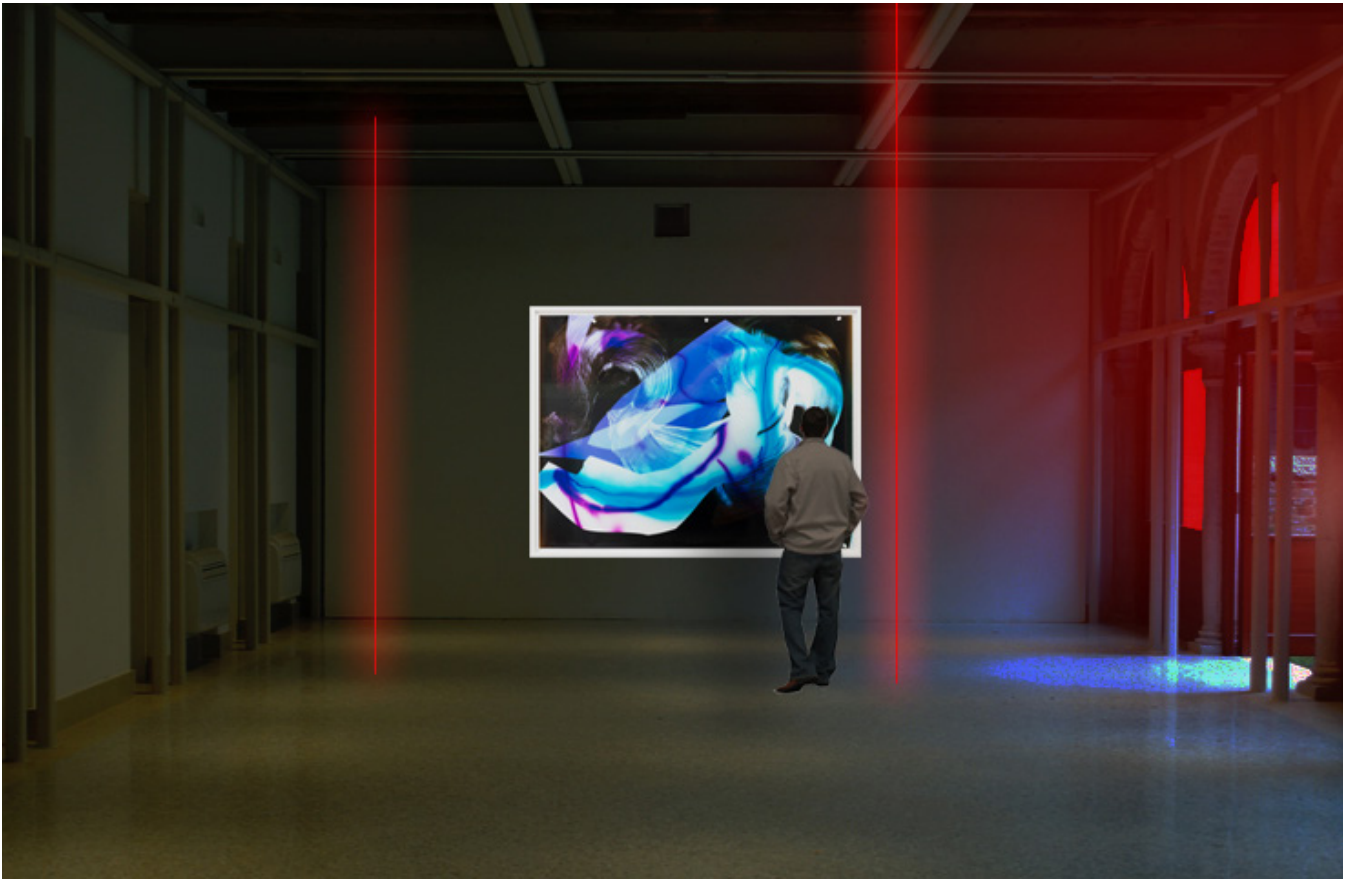
След определено време, таймерите превключват електрическите релета отново и постепенно към нормалната, дневна светлина и така зрителите пак виждат ясно оригиналната цветност на произведенията и средата.

Стъклата на вратите на залата са облицовани изцяло в червено фолио. Зрителите влизайки от вътрешния двор и поглеждайки към вътрешността на пространството отвън, виждат интериора като безцветен, а това създава допълнително зрително объркване.

Посетителят на *EXO OT OZAPENIE* се пита: „Кое е истинското и кое въображаемото?“, „Или пък всичко това са две еднакво валидни истини, само че представени в различна светлина?“, „Какви са ясните ориентирни сред тази противоречива зрителна информация?“.

И всичко това, съчетано с големите огледални повърхности на скулптурните елементи в пространството, създава още по-нереален вид на изложбата, който всъщност би бил по-присъщ на една дигитална среда, отколкото на материалния свят. По този начин проектът се превръща в метафора на сложния лабиринт през който минаваме, в опита си да разберем съвремението си - с всичките му реални и нереални знаци, насочващи или объркващи жалони.





Легенда / key:

● тонколони / speakers

— висещи от тавана големи фотоработи / free-hanging from the ceiling large-scale photo works

— рамкирана фоторабота / framed work

— стени покрити с огледала / walls covered in mirrors

● светлинни колони / light columns



## Звукът

Звуковата инсталация изгражда едно друго ниво от многоплановата структура на *EXO OT OZAPENIE*. Гласът на Соня Йончева изпълнява много кратки вокални етюди, инспирирани от ариите от нейния най-нов албум *The Courtesan*, 2023, записан в Генуа с Orchestra dell'Opera Carlo Felice Genova, дирижиран от Марко Армилиато.

За създаването на този албум, оперната прима е инспирирана от биографията на венецианката Вероника Франко (1546 – 1591), която е била куртизанка, но същевременно поетеса, утвърдила себе си в територии, традиционно запазени за мъжете, като публичните дебати за политика и дори за сексуалност.

Тази предистория на албума *The Courtesan*, освен че е толкова свързана с Венеция, привнася един нов нюанс, релевантен на дебатите за мястото на жената в съвременността ни.

Разбира се, и тази част на *EXO OT OZAPENIE* дискутира ориентацията и намирането на пътя – в буквален или преносен смисъл. Висококачествена звукова Dolby система е

разположена във вътрешния двор, както и вътре в Sala Tiziano. Тук, подобно на светлинната инсталация, чрез система от таймери и релета – различни гласови фрагменти се включват по различно време и се чуват от едно или друго място. Звукът е синхронизиран със светещите в червено LED колони, които вибрират в синхрон. Те са поставени на различни места във вътрешното и във външните пространства. Деликатните вибрации на тези светещи колони са референция към „свободният глас“, който променя концепцията за ориентацията ни в света.

Визуалният лабиринт на *EXO OT OZAPENIE* е съпоставен със звуковия лабиринт, в който човешкият глас рефлектира пространствените измерения на архитектурата и така чертае траекторията на посетителя на павилиона.

По този начин архитектурна, визуална, светлинна и звукова среда, атакуват сетивата на посетителя, потапяйки го в реалност, колкото чужда и непозната, толкова привлекателна и провокираща да бъде открита, разбулена, разгадана и усетена сетивно и мисловно.